

КОРОТКІ ПОВІДОМЛЕННЯ

Матеріали міжкафедрального семінару Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Лікарської комісії Наукового товариства імені Тараса Шевченка і Львівського обласного терапевтичного товариства

«Фізіологічне та клінічне значення гістаміну для практичної медицини»,
присвяченого 150-й річниці з дня народження Леона Попельські

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ СТУПЕНЯ ЕНЕРГІЗАЦІЇ МІТОХОНДРІЙ ВІД ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОКЛІТИННИХ Ca^{2+} - ТРАНСПОРТУВАЛЬНИХ СИСТЕМ

Надія Купиняк

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
вул. Пекарська, 69, Львів, Україна
nadiya.kupynyak@gmail.com*

Ключові слова: клітина, сигнальні шляхи, Ca^{2+} -помпа, мітохондріальне окислення.

Актуальна проблема сучасної фізіології – дослідження Ca^{2+} -транспортувальних системи. Зміни активності саме цих систем відіграють важливу роль в ініціації та регуляції багатьох клітинних функцій, зокрема, проліферації, росту, секреції, скорочення, передачі нервового імпульсу, імунної відповіді та ін. (Berridge, 1998).

Сьогодні дослідники зробили значний поступ у розумінні шляхів активації функцій клітин, в яких роль основного вторинного посередника виконують іони кальцію (Berridge, 1993). Розширились уявлення про шляхи надходження Ca^{2+} у клітину та про канали вивільнення Ca^{2+} із внутрішньоклітинних депо, біологічно активні речовини здатні впливати на базальну мембрану секреторних клітин. На сучасному етапі досліджень достеменно відомо, що, крім синтезу АТФ, мітохондрії виконують багато інших функцій, однією з яких є участь у кальцієвій сигналізації. Мітохондрії відіграють роль депо кальцію в клітині, а також здатні впливати на характер і поширення кальцієвих сигналів у цитозолі (Rizzuto, Pozzan, 2006). Припускається наявність мітохондріально-ендоплазматичної Ca^{2+} -функціональної одиниці (Манько В.В., 2008).

Досить часто в різних клітинах спостерігаються взаємозв'язки між функціональною активністю внутрішньоклітинних Ca^{2+} -транспортувальних систем і синтезом АТФ. Прикладами є одночасна генерація Ca^{2+} -сигналів і підсилення синте-

зу АТФ під час скорочення м'язів або активація мітохондріального окислення під час депо-залежного входу кальцію у секреторні клітини (Voronina et al., 2002).

За допомогою методів визначення активності ферментів отримали дані про вплив Ca^{2+} -сигналів на процеси мітохондріального окислення (McCormack et al., 1980), виявлені Ca^{2+} -зв'язуючі ділянки у молекулах білків (Satrustegui et al., 2007) тощо. Мітохондрії, безумовно, підтримують всі АТФ-залежні процеси, в тім числі і роботу Ca^{2+} -помп. Все це дає підстави вважати, що взаємозв'язки між Ca^{2+} -сигналами та процесами дихання у цілісних клітинах дуже складні.

Існує декілька механізмів впливу кальцієвих сигналів у клітині на окисні процеси в мітохондріях. Один з них полягає в тому, що поглинання Ca^{2+} мітохондріями призводить до активації піруватдегідрогеназного, ізоцитратдегідрогеназного комплексів та α -кетоглутаратдегідрогенази (McCormack et al., 1980). Регуляція мітохондріального окислення Ca^{2+} -сигналами цитозолю може відбуватися і без входу кальцію в мітохондрії через зміну активності Ca^{2+} -зв'язуючих мітохондріальних переносників (Satrustegui et al., 2007).

Дослідження систем транспорту Ca^{2+} – дуже важливе для розуміння широкого спектра фізіологічних і патофізіологічних процесів.